

ארכיאולוגיה מעבר לקווי האויב

סיור וירטואלי באתרי העתיקות בהם קשה לבקר עם דרכון ישראלי

הכנס השנתי של תגליות במוזיאון תל-אביב לאמנות
 יום שישי, 7 בפברואר 2020

תכנית הכנס

09:30 – 09:40 ברכות

09:00 – 09:30 התכנסות

10:10 – 09:40

“ארכיאולוגיה מהחלל: הערים והנהרות של בבל בראי לוויינים מהמלחמה הקרה”
 ד”ר שי גורדין – אוניברסיטת אריאל

החל בשנות ה-50 של המאה העשרים שלחו האמריקאים לווייני ריגול ששימשו אותם למעקב אחר ברית המועצות ובעלות בריתה. מאז ראשית שנות ה-90 עוברים צילומי הלוויינים לארכיונים פתוחים ומאפשרים הצצה על עריה העתיקות של עירק קודם שכוסו בתיעוש וביישוב מודרני. בהרצאה נציג כיצד משתמשים בצילומי לוויין לבחינת דפוסי התיישבות, שימושי שטח וארכיטקטורה קדומה, במה שמכונה “ארכיאולוגיה מהחלל” (Space Archaeology). לשם המחשה נערוך “סיור וירטואלי” באתרים נבחרים מההיסטוריה של ממלכות בבל ואשור, בהן בבל ונינוה.

10:40 – 10:10

נופה האורבני של פלמירה (תדמור)
 פרופ' ארתור סג”ל – אוניברסיטת חיפה

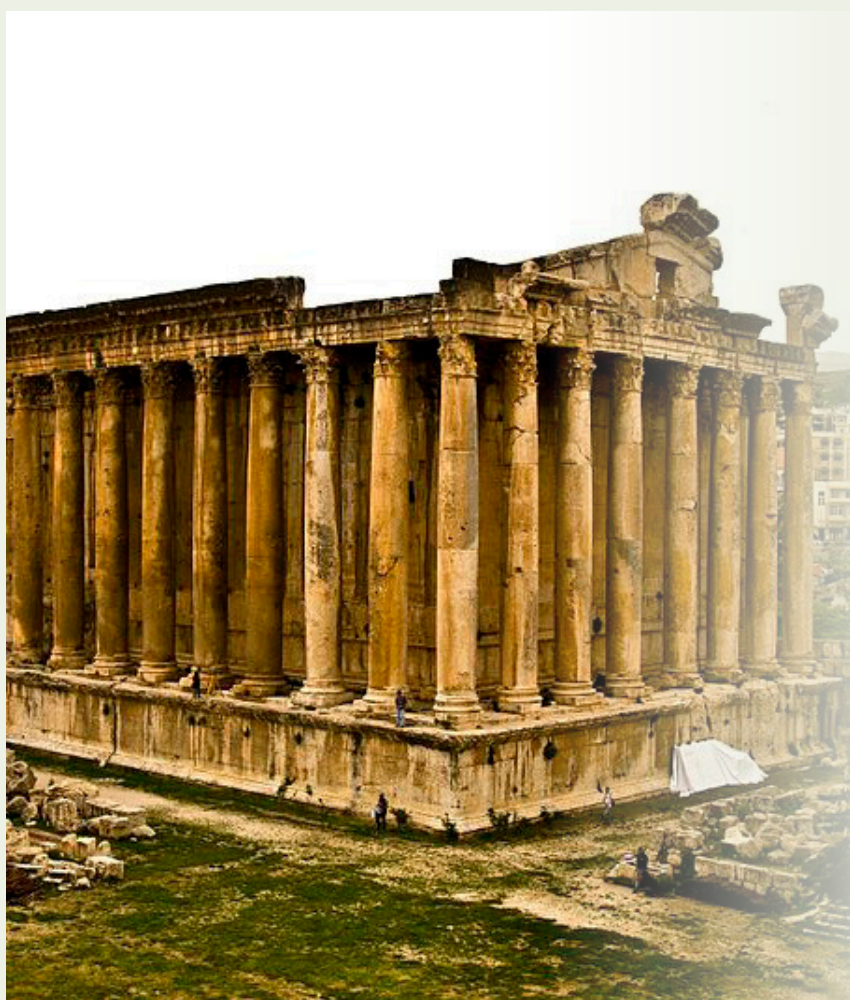

פלמירה היא נוה-מדבר השוכן כ-200 ק”מ צפונית-מזרחית לדמשק. העיר יושבת בצומת מרכזי של דרכי השיירות, ומיקומה תרם לעושרה האגדי. לשיא פריחתה הכלכלית הגיעה העיר בשלוש המאות הראשונות לספירה. תושבי פלמירה דברו וכתבו פלמינית, שהיא ניב ארמי ייחודי, אך השפה היוונית והתרבות הקלאסית לא היו זרות להם. ואכן התגבשה בפלמירה ישות תרבותית אֶקְלֶקְטִית (לקטנית), ייחודית, שלה ביטויים מרתקים באמנות ובארכיטקטורה. הרצאתנו תתמקד בנופה האורבני של פלמירה. רחובות העמודים, ריהוט הרחוב המפאר את שטחיה הציבוריים ובעיקר מתחמי הפולחן המרשימים, כל אלה יוצרים נוף אורבני מרתק, ייחודי ושווה עין ביופיו.

11:20 – 10:40 הפסקה

11:50 – 11:20

בעלבק: ממקדש יופיטר למעוז חיזבאללה
 ד”ר אורית פלג-ברקת – אוניברסיטה העברית

בעיירה בעלבק שבלבנון, על גבול סוריה, המוכרת היום כאחד המעוזים הבולטים של חיזבאללה, מצויים שרידיה המרשימים של הֶלְיוֹפּוֹלִיס, ובהם שרידים של שלושה מקדשים מפוארים בהשתמרות יוצאת דופן. המקדשים, שבנייתם החלה בימיו של הקיסר אוגוסטוס ונמשכה למעלה מ-150 שנה, מיצבו את בעלבק כאחד המתחמים המקודשים החשובים ביותר של העולם העתיק. מבין המקדשים, הגדול והמפואר ביותר הוא מקדשו של יופיטר הֶלְיוֹפּוֹלִיטֶנוֹס, המהווה את אחת הדוגמאות השלמות והמרשימות למקדש מן התקופה הרומית. אבני הגזית האדירות, המשולבות בפודיום של המקדש, הן מן הגדולות שיוצרו אי פעם. ההרצאה תתמקד בשרידי המקדשים, בניסיון לשחזר את שיטות הבנייה והעיטור של המבנים המרשימים ואת הפולחן הייחודי שהתקיים במקום.

12:20 – 11:50

“ליבי במערב ואנוכי בפאתי מזרח” –
 מבט מדורא אירופוס שעל הפרת
 ד”ר גיא שטיבל – אוניברסיטת תל-אביב

העיר הרומית דוֹרָא אִירוֹפּוֹס, שממוקמת במזרחה של סוריה, על גדות נהר הפרת, חרבה באחת בשנת 256 לסה”נ. דרמת המצור שהטיל הצבא הסאסני על הכוח הצבאי הרומי השתמרה באופן חי כל כך, שמאפשר לנו לרדת בין שורות החיילים למנהרות התקיפה התת-קרקעיות, לחוש את אימת השימוש בכלי נשק כימיים ולא פחות את קרבות הפנים אל פנים. האירועים הצבאיים שהביאו לחורבנה של העיר שימרו באורח מדהים את חיי האמונה של תושבי האתר. מתחת לסוללת הנגד הרומית נמצאו קבורים שני מבני תפילה; האחד נוצרי והשני בית כנסת, שהשתמר באופן המעורר התרגשות. ציורי הקיר שעטרו את קירות המבנה מאפשרים לנו לספר את סיפורה של קהילה יהודית נידחת בצבעים חיים. איך נראה אברהם אבינו, מהי דמותו של משה בתיבה, ומה היה צו האופנה הנשית.

12:50 – 12:20

“ארכיאולוגיה כג’אהיליה”: יחסן של תנועות אסלאמיות פונדמנטליסטיות
 לאתרי עתיקות
 פרופ' אוריה שביט – ראש החוג ללימודי הערבית והאסלאם – אוניברסיטת תל-אביב

ההרצאה תבחן תפיסות אסלאמיות לגבי יצירות המציגות נורמות שאינן אסלאמיות, את המחלוקת בשאלת הלגיטימיות ההלכתית של יצירות כאלה – ומה הניע את הטליבאן ואת ארגון המדינה האסלאמית (דאע”ש) להשמיד בשנים האחרונות פסלים, קברים ואתרי מורשת ארכיאולוגיים.

מחיר – 80 ₪ ברישום מוקדם עד ל-3 בפברואר,
 אחרי מועד זה מחיר הכרטיס – 90 ₪

פרטים והרשמה באתר www.tagliot.com או במשרדי תגליות:
 טלפון: 08-6611330; פקס: 08-9101704 בימים א'-ה' 09:00-15:00

הכנס יערך באודיטוריום ע”ש יהודה ז’נט אסיא (באגף החדש)
 במוזיאון תל-אביב לאמנות, רחוב שאול המלך 27, תל-אביב

